

5.3. FELJEGYZÉSEK „FORRADALOMBAN”

Úgy látszott, egyedül én szenvedek, megyek tönkre, esem kétségbe a kommunista diktatúrától. Egymagam választom inkább a magányt. Most aztán kitűnik: mindenki így volt velem.

*

A politika a hatalom megszerzésének és megtartásának tudománya, illetve gyakorlata. A politikai szervezetek (pártok): összeküvések a hatalom megszerzésére, illetve megtartására. A politikus azért politikus, mert a hatalmat akarja. A pártember azért pártember, mert hatalmat akar.

Az ideológia (pártprogram) a hatalom megszerzésének, illetve megtartásának ürügye. Nincs olyan hülye ürügy, hogy erre a célra meg ne felelne.

*

Sohasem lennék hajlandó (önként) együttműködni pártemberekkel, például kommunistákkal. Éspedig nem azért, mert kiszolgálták hajmeresztő diktátoraikat, hanem mert hatalmuk végett marhaságot akartak rákényszeríteni az emberi társadalomra. A kommunizmus a kereszténység utolsó (önfelszámoló) eretneksége, olyasmi tehát, amiben hinni lehet. A kommunista vagy tényleg hisz a kommunizmusban – és akkor tudatlan, vagy nem hisz benne – és akkor karrierista. Minden tábor hatalmat akar, minden aspiráns karrierista. Cselekedjenek nyugodtan, kedvük szerint – de nélkülüm!

*

Azt kell megérteni, hogy a kommunizmus voltaképp mindig csak ürügy volt. A hatalom, sőt a világalalom megszerzésének ürügye olyanok részéről, akiknek másképp, mint a munkásosztályra hi-

vatkozva, nem volt esélyük erre (I. Internacionálé). A polgári pártok, mihelyt hatalomra jutnak, többnyire elaltatják a programjukat. Nagy történelmi szerencsétlenség, hogy a kommunisták hittek a kommunizmusban, és megpróbálták a gyakorlatba ültetni. Több nemzedék élete ment rá erre a kísérletükre (s megy rá még ezután is).

*

Mommsenben olvasom, hogy a hellenisztikus korban (a macedón háborúk idején) több görög városban is előfordultak kommunisztikus kísérletek.* Megragadta a néppárt a hatalmat, kisajátította a kincstárt, a gazdagokat, s amikor már mindent felélt, egész vezérkara külföldre szökött.

*

Mindazonáltal, ha rajtam múlna, sohasem tiltanám be a Román Kommunista Pártot. Ha már *pártok* (hatalomra törő érdekszövetségek) vannak, jogos, hogy hárommillió ambiciózus embernek szintén meglehessen a politikai szervezete. (Még akkor is, ha hatalomátvételük megint irreverzibilis lenne.) Inkább a *kilépést* kellene betiltani.

*

Hallom, sok párttag máris pártonkívülinek nyilvánítja magát. Meg kellene kérdezni a pártonkívüliek óriási pártját, vajon befogadja-e őket?

*

A hatalomnak mindig szüksége van kiszolgálókra. A köpönyegforgatás ősi reflexe mindig beválik. Hiszen ez voltaképp nem más, mint formális meghódolás az új dominánsnak. Mondhatni törvényszerű.

*

A marxizmus elméletében kidolgozta a modern ipari (kapitalista) gazdaság törvényeit, s azt hitte, hogy gyakorlatában hatályon kívül helyezheti őket (tervgazdaság). Ez persze nem ment. A törvény azért törvény, hogy érvényesüljön. Viszont a tulajdonviszo-

* Theodor Mommsen: *Istoria romana*. III. kötet.

nyok átrendezésével megteremtődtek az abszolút diktatúra feltételei. Most aztán szükségképp *visszarendeződik* valami. Vagy a kapitalizmus, vagy a diktatúra. Vagy mind a kettő.

*

A kapitalizmus éppolyan képmutató és gyalázatos rendszer, mint a kommunizmus. De legalább funkcionál.

*

A marxista elmélet s az abból következő gyakorlat oly módon rendezi át a társadalom politikai-gazdasági szerkezetét, hogy minden hatalom egyetlen testület vagy személy kezére jut. (Aki az államapparátussal rendelkezik, ugyanaz rendelkezik a köztulajdonnal.) A marxizmus az abszolút diktatúra alapvetése. Kifejezetten erre való.

*

A kommunista gyakorlat szükségképp vezet diktatúrára. „*Emberarcú szocializmus*” nem lehetséges.

*

A kommunizmust tényleg csak erőszakkal lehet fenntartani. Ebben minden diktátornak igaza volt.

*

A diktátor kegyencei helyett most a kegyvesztettjei jutnak hatalomra. Nemrég még ők is kegyencek voltak.

*

Végeredményben megint kommunisták vannak hatalmon. Nem csoda: negyvenöt éven át minden politikai ambíció a kommunista pártban kanalizálódott – más tere nem volt. Márpedig a politikus hatalmat akar. Mindegyikben egy kis diktátor szunynyad. A kommunizmus azonban gondolkodásmód is. Mindenesetre nyugtalanító, hogy tovább is karrieristák vezetnek, s ezek konzerválni is megpróbálják a hatalmukat. Kezdődik majd megint a hazudozás.

*

Megint az önjelöltek! Mindig, mindenütt ott állnak, ugrásra készen. Elég, ha elpusztul pár száz fegyvertelen ember, máris érvényesítik az igényüket.

*

A legbecsületesebb ügyből sem támad soha mozgalom anélkül, hogy ezen a címen valaki magát a hatalmat akarná – írtam le valamikor. De legalábbis: a népmozgalmakat minden esetben *megnyergelik*.

*

A ma létező demokrácia gazdag államok privilégiuma. Elmaradt, szegény társadalmakban működő demokrácia nem lehetséges. Sőt, amíg a társadalom szervező elve a *dominanciaelv*, demokrácia egyáltalán nem lehetséges.

*

Demokratikus játékszabályok persze lehetnek. Maga a demokrácia azonban éppen olyasmi, mint a szabadság. *Vagy* manipulatív ideológia, *vagy* illúzió.

*

Egy parafrázis. Aki ma demokráciát prédikál, holnap majd szintén hatalmat iszik. (Azért prédikálja.)

*

Önkritikát gyakorolok. Azt hittem, ezerhatszáz évig tart ez a téboly, amely negyvenöt évig megkeserítette, megrontotta, tönkretette az életemet. Hát nem: még én is megértem a végét. A kereszténység (eszmei-világi) uralmához képest ez igazán csekély idő.*

*

Ki nem állhatom, amikor hallgatólagos kollaborálással, passzív együttműködéssel, „statisztálással” vádolnak, s ily módon akarnak felelőssé tenni a diktatúráért. Bocsánat: kényszerített voltam, nem pedig kényszerítő. Ez itt a valódi szempont. Nem igaz, hogy mindent együtt csináltunk. Ti, dominánsok csináltátok – miellenünk!

* Hát nem, minden a régiben maradt, utólag visszavonom az önkritikát.

Ez a per, ez a per! Minél inkább demonstrálják a legalitását, annál szembeötlőbb, hogy koncipiált. Mert mi más lehetne? Kezdődik ismét a hazudozás.

*

Sohasem gondoltam volna, hogy úgyszólván szemtanúja lehetek egy rituális gyilkosságnak. Az első dinasztiák idején az egyiptomi fáraót megölték, mihelyt életereje csökkent, és új, életerős fáraót instauráltak. Most is: mihelyt gyengének (megdönthetőnek) bizonyult, rögtön megölték a dominánst. „Szükségből”, persze. Egészen olyan benyomást keltett, mint amikor a bukott vezérkant széttépi a kutyafalka. De azért, gondolom, senki sem képzei, hogy nem támad újabb vezérkan, akinek – így vagy úgy – meg kell majd hódolnia! Az emlíshorda és az emberi társadalom *hierarchikus* szerkezetű.

*

Sajnos, sajnos, az emberi társadalom hierarchikus szerkezetű.

*

Nem európai gondolat megölni a bűnöst, a vesztet. A szemet szemért elve *nem* európai elv.

*

Minálunk a kommunizmus egyúttal fasizmus is volt. Az emancipáció mindkét logikus politikai következménye *egyszerre* zúdult reánk. Ismerőseim közül a legtöbb *csakis a nemzeti* elnyomás miatt szorult ellenzékbe. Pedig nem ez volt az igazi baj.

*

Egység! – hallom most mindenfelől. Helyben vagyunk. Az „egység” fasiszta jelszó.

*

Szerencse, hogy imádott diktátorunk még a legutolsó percben is *nemzeti uszítással* próbálta hatalmát megmenteni. (Szózata Budapest ellen, a területi integritásért.) Így ezt a bevett és hatásos fogást remélhetőleg hosszabb időre kompromittálta.*

* Sajnos, nem így lett.

Arra azért kíváncsi vagyok, hogy struktúráknak és viszonylatoknak ebből a totális romhalmazából mi tud még egyáltalán kialakulni.

*

Senki se kérdezze tőlem, hogyan lehetne jobbacskán berendezni ezt a cudar világot. Nem tudom. Csal, aki tudja.

*

*Évtizedek gyötrelmes kényszergetése után szerencsére már nem is próbálnak bevonni a politikába. Ítélező értelemnek tudom magam, semmi közöm a politikához, *lent* van a helyem.*

*

Áltathatnám magam azzal, hogy nem jött még el a perc, amikor egyáltalán szükség lehet rám. Ahogy mondani szokták: nem jött még el az időm. De az én időm olyan, hogy sohasem jöhet el. Nekem nincsen időm.

(1990. január 16-ig)

Ezeknek a feljegyzéseknek címében utólag idézőjelbe tettem a forradalom szót.

Most, pár hónap múltán, már jobban áttekinthető, megérthető, mi történt tulajdonképpen 1989-ben, Romániában.

A kommunista diktatúra ellen kirobbant (ki tudja, mennyire spontán) tömegfelkelést oly módon nyergelték meg *szintén* kommunista önjelöltek, hogy mindjárt a legelső lendülettel, mondhatni még ugyanazzal a „dobbantással” visszavezették a restaurációba. A vezérhím feláldozása árán leszerelték, ahogy mostanság mondjuk, „ellopták”, pusztá vezércserévé redukálták a „forradalmat”, érintetlenül hagyva a társadalom gazdasági-politikai szerkezetét. A megőrzött utópisztikus gazdasági struktúra azonban – mint világszerte bebizonyosodott – továbbra sem lesz működőképes. A kommunista restaurációnak tehát nem lehet hosszú jövőt jósolni – talán *nemzeti* alapon, *fasiszta* uralomként él majd tovább. Erre sok jel mutat máris.

Mindennek az értelme (a finalitása) pedig az volt, hogy miközben a hatalom csúcsán új aspiránsokat instaurálnak, a „cselekvés

emberei” (a dominánsok) azért megőrizhessék pozícióikat a társadalmi hierarchiában. Hogy – néhány „feláldozott” kivételével – a megbomlott egyensúly ellenére is fenntartsák a nekik kedvező hatalmi állapotot. Miután ez sikerült, végeredményben megint „köztulajdonban”, gyakorlatilag egypártrendszerben, egyazon (éppen csak átkeresztelt) érdekszövetség uralma alatt élünk. Labilis diktatúrában ugyan, de mégiscsak diktatúrában.

A társadalmi mozgást kizárólag a dominanciaelv alapján lehet megérteni. Miért? Mert ez a társadalom szervező elve. Maguk a természeti törvények hatnak ily módon az organikus, funkcionális, szelektív struktúrákban.

(1990. szeptember)